

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
SENECTUTE
VIRIDI,

**Wie man ein lebhaft und gesundes Alter erlangen
und erhalten könne,**

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſa Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E,

DN. D. MICHAËLE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. PORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Parrono ac Promozore ſuo, omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DO-
CTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS

ANNO MDCCXXII. D. NOVEMBR.

Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi ſubjicies

AUCTOR RESPONDENS

GOTTLOB FRIDERICUS KREBS,
JOESTADT. MISNICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

DISSELTATIO INAUGURALIS MEDICA

SENECTUTE VIRIDI

Esse in senectute non debet esse
et debet esse

ANNO DOMINI MDCCLXXIII

IN ALMA UNIVERSITATE
MEDICA SILESIANA

DR. D. MICHAEL ALBERTI

SACR. MED. REG. BORNS. AULIC. ET CONSIST. MAGIST.
CONSULT. MED. ET PHIS. NAT. PROFESSOR.

PUBLICO ORDINARIO
DECANO & SPECIALLY

et sine Patris et Praeceptoris sui auctoritate

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIS ET PRIVILEGIIS DO
CTORATUS LEGITIME IMPETRANDIS

EXPLICIT

ANNO MDCCCLXXIII

IN ALMA UNIVERSITATE
MEDICA SILESIANA

ADUS PERSONENS

GOTTLIEB FRIEDERICH KREBS

POSTULANT. M.D.C.C.LXXIII

HAER. M.D.C.C.C.C.C.

TYPIS JOH. CHRISTIANI BERNHARDI, ACAD. TYPOG.

PROOEMIUM.

DE Cyro Persarum Rege refert Xenophon & ex eo CICERO de Senectute c. 9. quod in eo sermone, quem moriens habuit, cum admodum senex esset, negaverit se unquam sensisse Senectutem suam imbecilliover factam, quam adolescentia fuisset. Hoc testimonium cum multis aliis exemplis comprobatur, quod nonnunquam divina clementia & providentia variis subjectis tranquillam & sanam largiatur Senectam, sicut LAERTIUS de Socrate in ejus vita testatur, quod adeo moderate cibo potuque usus fuerit, ut absque medico, valetudine inoffensa viveret. Vulgo quidem terribilia Senectuti tribuuntur prædicata, ut quilibet ante ostia ejus constitutus ingressum illius valde perhorrescere queat: ita enim

A 2 CYPRI.

CYPRIANUS inquit: quid stolidius fieri potest, si mens ad perfectionem festinare non contendat? quid rocius corporis habitum, senectute confectus homo ad interitum properat, dum oculi caligant, aures graviter audiunt, capilla fluunt, facies in pallorem mutatur, denses lapsi numero minuantur, cutis arefcit, flatus non suaviter olet, pectus suffocatur, ruffis cachinnat, genua trepidant, talos & pedes rumor inflat: hinc plurimi Senium mortis prænuncium esse arbitrantur, & qui mitius sentire videntur cum SENECA Ep. 108. Senectutem insanabilem morbum aut cum Antiphane Carystio Comico, Officinam malorum vocant: conf. VALLESIUS in Sacra Philof. cap. 66. RANCHINUS de Morb. Senum P. 2. Sect. 2. quo illud effatum spectat, quod HUGO profert de Claustro anima Lib. 2. tres sunt nuntii mortis, Casus, Infirmetas, Senectus. Casus dubia, infirmetas gravia, Senectus certa nuntiat. Casus nuntiat mortem latentem, infirmetas opparentem, Senectus præsensem. Cum Senectute enim communiter multæ & magnæ imbecillitates conjunctæ sunt, hinc qui Senem dicit, hominem viribus animi atque corporis valde exhaustum & ad efficacia munia subeunda ineptum intelligit, quare Senes peculiaris sua privilegia & immunitates habent: vid. P. ZACCHIAS Q. M. L. L. 1. Tit. 1. qu. 9. n. 61. 72. an Senectus morbus appellari mereatur. hinc AUGUSTINUS de corecbiz. rud. ait: cum sibi homines optant senectutem, quid aliud optant nisi longam infirmitatem. Quælibet quidem vitæ humanæ ætas sua peculiaris habet commoda & incommoda; Senectus vero horum numerosa eaque gravia completitur; attamen in historia naturali constat,

stat, nonnullos homines vel citius, vel tardius senescere; quosdam commodius, alios molestius Senectutem suam perferre; aliquos citius Senectutis metam, alios vicissim tardius eam attingere: quare multi, propius ad Senectutem accedentes, majorem curam & sollicitudinem de sua sanitate & vita habere solent, quia plurimi idem cum CICERONE in *topicis* ferunt iudicium, quod sit *occafus vita*, aut secundum SOLO-
NEM, *hyems vita*. Ast quis enarret omnes Senectutis molestias atque defectus: quicumque enim vel a nativitate teneri, sensibiles & infirmi sunt, illi aut ad Senectutem non pertingunt, aut sub eadem citius succumbunt, aut graves patiuntur afflictiones; quicumque etiam vires animi atque corporis valde exercent & præmature enervant, illi pariles experiuntur consecutiones; dum contra experientia edocet, quod alii cum moderata sanitate senectutem ingrediantur & aliquandiu in eadem prospere progrediantur: unde de nonnullis, haud ita valde trepidis, illud HIERONYMI in *Ep.* valet, *nemo tam fractis viribus & decrepita senectutis est, ut non se putet unum adhuc annum esse victurum*. Notatu utique dignum est, quod in certis locis & regionibus Longævi & Senes dentur homines, in aliis autem minus tales, prout vel puritas & temperies aeris, aquarum qualitas, ratio vivendi & negotiorum conditio discrepat; ob id etiam antiquissimi Philosophi frequentiam ægrotandi & præcipitantiam moriendi hominum intemperatæ vitæ tribuerunt: quo laxius enim, indulgentius & delicatius a teneris homines educantur, eo magis fra-
A 3 gili,

gilli, mutabili & infirma præditi sunt fanitate, ægrusve ad placidam Senectutem pertingunt, ideo in illis, qui citius & tardius senescunt, varia causa naturales contribuunt. Et quo magis homines mundanis rebus usi fuerunt, ut de illis consummatam experientiam possideant, in fine tamen videbitur cujus sit toni, ut nihil sub Sole hac etiam ætate perfectum sit: quantumcunque enim Senes de titulis & vitulis, de meritis & præteritis, de honoribus & floribus, de divitiis & deliciis &c. gloriari possunt, illud tamen huc quadrat, quod DEMOCRITUS senectutem omnimodam imperfectionem esse dixerit, eo quod omnia habeat, & tamen omnibus indigeat, ap. STOBÆUM Serm. us. Plurimum sane ad Patriarcharum Longævitatem præter divinam providentiam contribuit Sancta, temperata optimeque ordinata vita, qualem si nostrorum temporum homines imitantur, æque sub eadem divina benedictione ad longiorem ætatem pervenire possunt & solent: nec desunt exempla eorum, qui cum peripleptomene ap. PLAUTUM in *Mil. glor. Act. 3. Scen. 1. v. 36.* gloriari possunt, *clare oculis video, pernix sum manibus* (i. e. habeo ad quidvis faciendum manus expeditas) *pedibus mobilis.* *Si albus capillus hic viderur, neutiquam ingenio est senex: inest in hoc amussitara* (i. e. juxta Festum & Lambinum perfecta ad perpendicularum exacta, ad amussim facta natura) *sua sibi ingenua indoles.* Et talia viridis Senectutis exempla non modo omnibus, qui longam & sanam vitam optant, auditu jucunda, sed & quoad salubria eo pertingendi media, imitatu accepta sunt. Confiden-

dentiam atque spem ad talem tranquillam Senectam
 perveniendi faciunt medici & philosophi: inter plu-
 res alios ita differit CÆLIUS RHODIGINUS *Lect.*
antiqu. Lib. 30. cap. 2. ab init. Seniores magna ex parte mi-
 nus ægrotare, quam juvenes adnotatum ab Hippocrate est
 (*Sect. 2. aph. 39*) hinc profuit adogium perelegans, ut seni-
 tem valetudinem nuncupemus satis prosperam, minusve cau-
 sationibus obviam infestamus; in quem locum ita com-
 mentatur HOLLERIUS, *Hipp. Lib. 1. de Diæta*, senes
 morbosissimos esse scribit: inter ætates sani maxime sunt
 pueri, secundo loco juvenes: morbosissimi, qui maxime se-
 nes & his proximi sunt: Dicendum pueros quidem & juve-
 nes, si ætatem cum ætate conferas, saniores esse senibus: si
 vero spectes modum vivendi, non item. Juvenes enim ob
 vitam intemperantem & libidinofam magis & sæpius ægro-
 tare, quam senes: contra senes minus & rarius ob vitam
 temperatam & continentem. Quum ergo in hac sententia
 dixit Hipp. senes minus ægrotare, quam juvenes, vitam u-
 rrorumque spectavit, non ætatem: Interim & juniores &
 seniores non æque raro inter se aliquid commune ha-
 bent, quo utrisque non parum emolumentum accedit:
 Juvenum senilis prudentia & senum juvenilis vivaci-
 tas & æctivitas ubique & admirationem & veneratio-
 nem meretur, quare AUGUSTINUS in *Psal. 113.*
 dicit: *Sit senectus nostra puerilis & pueritia senilis, ut nec*
sapientia nostra sit cum superbia, nec humilitas sine sapien-
tia, & PLUTARCHUS in moralib. ut adolescentem in
quo senile est aliquid, sic senem in quo adolescentis probi est
aliquid, laudamus. Sed dum multi homines Senectutem,
 hancque gratam, pacatam & sanam optant,
 quid

quid inter humana naturalia consilia optatius expectatiusve esse potest, quam viam mediaque indicare, quibus ad felicem talem scopum pervenire liceat. Hæc meditatio ansam nobis præbuit, ut præsentī Inaugurali Specimine de SENECTUTE VIRIDI differamus. Cui proposito ut cœleste jubar affulgeat, eidemque felices progressus largiatur, ardentibus precibus flagitamus.

§. I.

Inter alia, quæ nonnulli antiquiores in Senectutis vituperium eloquuntur, illa SENECÆ sunt effata *Ep. 22. nihil turpius esse, quam Senem vivere incipientem*, quasi vivax & naturali vigore velut rejuvenescens Senex Societati ignominiam afferat: cum tamen inter homines vegeti & vividi Senes ornamentum & corona populi esse videantur, quidquod *Sacer Codex* multis locis & exemplis Seniores verbis & factis *honore* admodum dignos declarat. Sic etiam senibus turpitudini ducitur, quando puerilia elementa, tyrocinia ac rudimenta tractare debent, ut propterea idem SENECA *Ep. 36. edixerit, turpis & ridicula res est elementarius Senex*: contra vero laudi ducitur Senibus, si elementis non doctrinalibus, sed *naturalibus* aut physicis rite & moderate uti didicerunt & fuerunt, inde vita & sanitas *firmior & longior* ipsis promittenda erit. Ita GORGIAS rogatus, *qua victus ratione usus sit, ut ad longam senectam pervenerit, respondit: nihil unquam ad voluptatem edi, neque feci.* STOBÆVS *Serm. CL.* Nec propte-

preterea quempiam communis *etymologica* derivatio aut
critica interpretatio *Senis & Senectutis* deterrere debet,
 quando modo *Senex* qs. *Semi nex*, aut *se nesciens*, aut *sen-*
fibus languens, aut se vivere nescius, *senescens*, *decrepescens*,
 & pedetentim *moriens* esse dijudicatur. Nostra medi-
 ratio non circa *decrepitos*, rugosos, *frigidos*, caluos,
 marcidos, exsuccos & *semi mortuos* versatur, sed *illam* ob-
 servationem & consultationem pro *argumento* & obiecto
 habet, an *nonnulli* homines *viridem*, vegetam, vivacem &
 comparate *sanam Senectutem* assequi & continuare vale-
 ant; Hinc quidam Senectutem in *primam* seu initiantem,
mediam & *summam* diviserunt: ita CÆLIUS RHODIGI-
 NUS *Lect. Antiqu. Lib. 19. c. 22.* ait: GALENUS (videlicet
L. 5. de sanis. tuend. c. ult. in f. class. 2.) distribuit Senes
 in *ἠμωγέροντας* *viventes* & *πεμπέλους* *decrepiros* aut *morti*
proximos: & MARTINI in *Lexic. Philolog.* inquit. *vir.*
Senex. Senectus est cruda, i. e. cum aliquo virore juncta, un-
de dicuntur ἠμωγέροντες anno *L.* deinde circa *LX.* *γέροντες.*
tertio decrepita, unde πέμπελοι *ale ab alto: nam nova hu-*
milia, vetera alta esse solent. conf. P. ZACCHIAS Qu med.
Legal. Lib. 1. tit. 1. qv. 9. n. 21. sq. Omnino igitur *vege-*
ta senectus laudanda, optanda & *adjuvanda* erit: &
 quamvis *contrarietatem* involuere videatur, *juvenilene*
Senectutem deprædicare, nihilo tamen fecius in hac præ-
 dicatione, *vigor* magis æstimari meretur, quam *aroris*
 discrepantia. Quadrat huc AUSONII versus & effatum
in sent. Chilonis. Grata Senectus homini parvili juvenæ
illa juvenis gravior, quæ similis Senectæ. Et ita passim
 antiquissimi historici & Poetæ Rhetores tam *robustam* &
 juvenili vigore decoratam ætatem extollunt, velut CICE-

RO de *Senectute* c. 3. & 5. VIRGILIUS de *Charonte* Lib. 6. *Aeneid.* v. 303. *viridem* Senectutem concelebrat. TACITUS Lib. 6. *Annal.* c. 27. *vividam* nominat Senectutem, sicut hinc & illinc similes *pauegyrici Senectutis* occurrunt: Quis autem tot exempla hominum, *viridi* Senecture coronatorum, commemoret: hæc eorum, placidam Senectutem optantium, cura esse debet, ut aliorum *salutaria exempla & salubrem vivendi* conditionem imitari contentant: ne de illis valeat effatum HUGONIS de *Claust. animæ* L. 3. c. 10. *Sicut porcus in immunditiis, sic Senex in vitiis.* Quid enim illi metus & angores, quid illæ querelæ juvant, quæ appropinquantem Senectam pro argumento habent! Solon dicebat ap. LAERTIUM Lib. 4. c. 7. *nulli exprobrandam esse Senectutem, ad quam omnes optant pervenire: absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere.* Quicumque enim Senio tranquillo atque sano frui gestiunt, illi *talem juventutem* gerant, quæ vires naturales, pro Senectute tali congruas & sufficientes, asservant: sin secus vixerint juventutem *præmatura* senectute supprimunt. MAFFIUS Lib. 11. *Hisor. Indis.* refert: suo tempore virum in Cradezano vixisse, qui *quærer* Senectam viræ humanæ attigit, optima sanitate præditum: consecutus est ætatem ter centum & quadraginta annorum, terque consenuit totiesque *viridem* juventutem impetravit. Similem ferme casum *Ferdinandus Lopezius* CASTAGNEDA Lib. 8. *rev. Portugall.* recensuit; quorsum adhuc peculiaris historia *Serarii* pertinet, quam in *Comment. in Jos.* p. 348. & ex eo DREXELIUS in *Tobia* P. 2 c. 15. reperit: sicut omnes relationes de longævis hæcæ observationes confirmare & illustrare adjuvant:

ob

obid etiam PHAVORINUS de *Senectute in Commenz. ap. STOBÆUM Serm. CL. part. 2.* dicit: *quidni Senes multi, se natura legibus obtemperaverint, bona valetudine frui possent.* Et hoc præliminari & generali annotatione liquet, quod sub *caelesti* bonitate non pauci homines validam & *vegetam* Senectutem nacti fuerint & adhuc impetrare queant: quod autem eo pertingendi non frivolum ac leve valeat desiderium atque votum, sed quod certæ *preparaciones, media & ordines* vivendi eo spectent, est, de quo porro differendum nobis erit.

§. II.

Nervus itaque præsentis thematis complectitur *salubria* consilia, quorum usu & ope *Senectus* comparate *sana* & tranquilla acquiri & exerceri potest: eo ipso vero *implicite* denotatur, quod *adminicula* talia *zempestive* & mox in *limine* Senectæ adhibenda & porro etiam congrue & constanter continuanda sint, ut mox limites *progressæ* & hujus ætatis quoad individuorum qualitates rite ordinentur. Quando autem teste creberrima experientia & suffragio HIPPOCRATIS de *vict. rat.* ut & GALENI de *saniæ tuend. Lib. 6. c. 3. cl. 2.* in aliquibus Senectus *tardius*, in aliis *citius* accedit, (*conf. ZACCHIAS l. c. qu. 7. n. 35.*) attamen hæc ætas magis ab *annis*, quam signis *externis* determinanda est: haud quidem GALENUS *XI. Meth. Med. cap. 9. class. 7.* eum Senem vocare voluit, qui vires adhuc habet *integras* & *Lib. de cur. rat. per Sangu. miss. c. 9. class. 6.* Senes *nullum* robur habuisse asseruit, sed videtur magis de *decrepitis* & effectis Senibus hoc iudicium ferre: Nec quidem *prolixius* indicare placet, quænam Senectæ *periodi* ac termini vulgo decernantur, quæ dijudicatio secundum *differentias hominum* longius aut brevius

viventium accommodanda esset; nam qui centum, imo alterum & tertium ætatis centenarium attingunt, semper *personales* ejus divisiones requirerent; nec ab *illis* subjectis calculus quasi duci debet, quando ob multiplices causas *præmatura* accedit Senectus, quæ ut plurimum *invalida, valetudinaria*, & ad *brevem* vitæ exitum apprime præparata est: Ob id secundum tractum annorum, ultimis seculis & plurimis subjectis accommodatum, *Senectutis incizium sexagesimo*, progressum *septuagesimo*, & *complementum octogesimo* anno constitutum esse, asserimus, quod *reliquum* accedit, *appendix* & singulare supplementum divinæ providentiæ existit, juxta illud *Pf 90. v. 10. dies annorum nostrorum in iis septuaginta anni, Et si in extensionibus octoginta anni, Et excellentia eorum labor Et miseria*. Quod autem *themat*is nostri *pervum* concernit, tunc *salia* significanda erunt *media naturalia*, quæ sub *divina* benedictione & providentiâ in *nonnullis* subjectis Senectutem *tranquillam* & mediocriter *sanam* procurare solent. Huc autem *peculiariora* requiruntur *Subjecta*, dum non singulis *indiscriminatim* tam placida promittenda erit Senectus. Quicumque enim homines a *parentibus sanis*, robustis, vivacibus & longævis geniti sunt, illis secundum humanum judicium longinqua Senectus promitti poterit, juxta illud *valgarum*, quod fortes generent fortes, modo non *perverso* vivendi genere *naturale connotum* & ingenitum robur enervent atque destruant: Quicumque etiam a *senioris* vel exquisita, vel mediocri *sanitate* præditi fuerant, ideoque non multis aut arduis *morbis enervari*, subinde *composita* vivendi ratione naturales vires conservarunt, nec *abusivæ* usurparunt, ut & *præteritam* vitam in *moderata*

vata & ordinata qualitate transegerunt, nec gravibus & multis *excessibus* dediti fuerunt; quicumque porro non *ante* Senectutis terminum *arbitrarios* medicis mediis se manciparunt, indeque *dominio* & directorio *artis* se non submiserunt, sed magis *naturalibus*, simplicibus, *diætericis* congruis adminiculis temperatum vitæ cursum profecti sunt, qui propterea rectius *diætericis* regulis & mediis *robur naturæ* hæctenus adjuvarunt, quicumque *animo* tranquillo & *moderato* sua tractarunt negotia, ideoque non impetuosis affectibus cum pertinacia, impatientia & incontinentia dediti fuerant, de quibus vulgo dicere solent, er habe ein still, sitzsam, und ruhig Gemüth gehabt, habe sich nicht geschämt, noch gegrämt, habe sich stets einen guten Muth gemacht, illi non modo *placidam* Senectutem ingrediuntur, sed similem etiam continuare possunt & solent. Quicumque pariter in *juniorum* annorum cursu *liberum* & legitimum *ordinariorum* suarum excretionum successum conservant, easque a præjudiciosis turbis præservant, illi pariter distincta tranquillitate & temperie limina Senectæ intrant, & parili gradu in hoc tramite diutius progredi possunt: Quicumque etiam *extraordinarias*, *salubres* tamen, excretiones in *juniori* ætate experti fuerant, velut Sudores crebriores, pleniores & liberaliores, aut periodicas & quasi criticas sudationes, ut & modicas catarhales purgationes, de quibus ex effectu consequente restari possunt, die Natur habe sich gereiniget; quo adhuc pertinent in proxima ætate opportuna & *temperata* hæmorrhoidales evacuationes, nec non modicæ alvi fluxiones, aut biliosæ, aut pituitosæ, illi sub *moderata* harum excretionum tolerantia & tractatione Senectutem æque placidam expectare

stare poterunt. Quicumque denique animi sui moribus, inclinationibus & affectibus fræna injicere ac *moderari* sciunt & valent, illis ex regulis medicis Senium pariter tranquillum ac comparate sanum promitti & promoveri potest: Et tales notatu dignas qualitates, præter reliquas alias esse judicamus, quæ spem de futura vivida & vegeta Senectute diversis Subjectis facere possunt.

§. III.

Quando igitur de *Senectute sana* procuranda & adjuvanda differendum nobis est, antea paucis illam *quæstionem* attingere placet, an *Senes rejuvenescere* queant; fabulam hanc non pauci, *speculationi* magis, quam *veritati* indulgentium, affirmarunt, variisque narrationibus & historiis certificare voluerunt: ast si tales relationes vel paululum adspicimus, facile apparebit, non omnibus enarrationibus fidem tribuendam esse: annos, *vigorem*, & mentis atque corporis *alacritatem*, revocare, *naturali* ordine atque medio *impossibile* est: quod vero per *ætarum cursum* & progressum, nunc corporis proceritas & roboris alacritas modo *augeat*, modo *decreseat* in observatione physico-medica incognitum haud est: quod ob varias causas *præmatura* Senectæ traditi, novum & *juvenilem quasi* vigorem naturalem recuperaverint, historiæ medicæ confirmant, quando imprimis prægressæ causæ *morbificæ*, vel *aritis*, vel naturæ auxilio superatæ sunt, ut pro reliquo *naturali* & *personali* virium gradu, sequens naturalis vitæ tractus vegeto robore continuatus fuerit. Satis amplifice & docte hanc quæstionem ventilavit, *Casp. REJES. Camp. Elys. juc. qu. 26. an possibile sit hominem senio confectum rejuvenescere &c.* Fatua sana jaçantia Empiri-

piricorum, Agyrrarum & *Alchymicorum* est, quod certo
alcahest, Liquore, oleo, extracto, Quintessentia &c.
non modo *vitam longam* procurare, sed præteritas junio-
rum ætatum vires restituere audacter promittant, sed isti
crumeni mulgi credulos decipiunt: talis ostentator & thra-
sa grandiloquus ille *Paracelsus* fuit, qui præteritam juven-
ritatem restituere temere promisit, quem vero FREITAG
in aurore medica Lib. 4. cap. 4. refutavit. Quis etiam *ra-*
tionali Medicinæ addictus vetustis illis opinionibus tam fa-
cilem ac præcipitaram tribuat fidem, quod v. g. *Hellebo-*
rus niger serum Senium conciliet, aut *aloës*, quæ propte-
rea Sacra amara antiquioribus dicta, vitam prolongate,
ad annos Noe attingere, & *juvenilem* ruborem conciliare
feratur, unde multa elogia de *aloëticis* remediis ex antiquo-
rum *credulitate* hodiernis adhuc constant temporibus, qua-
si iisdem salus naturalis tribuenda sit: siquidem vix ulla
prostant remedia, *universalibus* usibus adscripta, quæ
non illa *sacra amara* ingredi deprehenditur: quare vul-
go pilulæ aloëticæ, variæ denominationis, Elixiria vel Para-
celli, vel ad imitationem parabilia, in multis locis, pa-
gis, civitatibus & provinciis pro *Panaceis* & *domesticis* ha-
bentur remediis. Quam temerariæ alias Paracelli & fe-
quacium, quo HELMONTIUM communiter referunt, por-
rentosæ promissiones, vitam longam & Senectutem viri-
dem promittentes sint, tam *male successus* & eventus re-
rum veritatem probavit, ut propterea medicus ille JO-
HANN PETER LOTICHIUS non *panitentiali*, sed lugu-
bri oda cecinerit *Lib IV. obs. med. 2. c. 9.* *Si præcox Medi-*
ci mors scandala præbet, oportet -- scandala præbuerit mors
Paracelse, suo. Nam, dum Nestorem promittis pluribus
avum,

avum, - - ipse prius verbo praveniente cadis. *Ridiculum Medicum si vis Panacea Senectam - - conferat, ut reliquis, ne moriari prius.* Attamen dantur Senes, qui ad consummatam & seram pertingunt Senectutem, haud tamen exacte regulas medicas observarunt, sed vel libentius & frequentius comessationibus, symposiis & conviviis interfuerunt, quaslibet ollas degustarunt, & perverfas esculentorum & potulentorum miscelas ingesserunt, de quibus vero illud Salvatoris valet: *omnia, qua dixerint vobis servare servate & facite: secundum opera vero eorum, ne facite: dicunt enim & non faciunt.* Ideo exempla eorum nullum seducere debent, qui sub *luxuriosa*, gulosa & barbara vita *altam* tamen Senectutem attigerunt, quibus Subjectis *divina* providentia singulare testimonium *longanimitatis* & misericordiae comprobavit, quoniam juxta regulas *physicas*, mechanicas & medicas sub *tali* vitae ratione *impassibile* fuisset *diu* sanitatis tramites persequi, nedum quidem Senectutem attingere. Neque etiam *rarisima* exempla eorum pro regula *imitationis* practicae & indubitatae spei similis mutationis & metamorphoseos constituenda sunt, quando quibusdam Subjectis *tales mutationes* sub *Senii* aut accessu, aut progressu contigerant, quae *juvenibus* familiares esse solent, quales historias referunt BORELLUS *Cent. 2. obs. 81.* CAMERARIUS *Sylloge Memorab. Cent. 8. partic. 95.* PAULLINI *Lange Weile obs. 25. & 26.* ex quibus sane ita *promiscue* ad *singulos* conclusionem formare *non* licet; quippe quales casus *rarissimis* observationibus annumerari possunt. Pessime itaque illi sibi consulunt, qui in exempla aliorum peccatorum audacter peccare non verentur.

§. IV.

Quicumque igitur ad senectutis *limina* accedunt, illi iuste iudicant, quod *plurimam* vitæ suæ semitam percurrerint, ideoque nonnulli mortem *præmaturam*, inopinatam, minusve desideratam expavescunt, plurimi *media* quærent quibus Senectam *vivacem* acquirere & protrahere possunt. Quoties autem *singularia* exempla Senum occurrunt, qui *Seram* Senectutem attigerunt, aut sub *inordinato*, immoderato & confuso vitæ genere ad distinctam Senectutem pervenerant, illi *minime* regulam *imitationis* constituunt; a *paucis* enim ad *multos*, nedum ad plurimos, ab uno individuo ad alterum non valet consequentia, ut nihil de indulgentia, longanimitate & misericordia divina dicamus, quæ pro subsectorum ratione, juxta justam omnibusque qualitatibus perfectam sapientiam & providentiam divinam discrepat: interim quilibet *divino* & *naturali* lege obstrictus est, ut *qualibet* ætate vitæ suæ *prolongationem* quærat & promoveat. Exempla itaque *plurimorum* longævorum suppellectilem *mediorum* nobis præbere possunt, quibus *aliis* consilia *salubria* suppeditare possunt, quo *vegetam* Senilem ætatem assequantur. Sermo nobis est de *naturalibus* adminiculis, *longam* vitam promittentibus: nam quæ singulari *divino* directorio fiunt, illa spheram *humanæ* nostræ consultationis non ingrediuntur, nisi spirituali magis parænesi indicemus & commendemus, ut homines ita vitæ suæ cursum instituire debeant, quæ antiquissimis piis sanctisque hominibus medium *temporalis* integritatis fuit: nam probi homines qui ante & post diluvium altam & seram Senectam nacti fuerunt, non sine multa *animi afflictione*, ut & regiminis,

C

diætaræ

diaræ, aut *externarum* causarum & qualitarum *naturalium* mutatione vixerunt. Quis de Patriarchis ante & post diluvianis sibi persuadere patiat, quod tam *tranquilla*, comoda & omni molesta adversitate & *afflictione aliena* & destituta vita fructi fuerint! nisi coram Deo vitam suam in *integra pietate* egerint, naturalibus viribus atque mediis tam arduas afflictiones superare poruerint. Nostra consideratio & consultatio non nisi de *congruis naturalibus* adminiculis tractat, quibus almus humanæ vitæ author & adjutor *benedictione* sua subvenire debet; In hac medica Consultatione igitur habenda erit ratio *Subjecti*, quoad *virilem profapiam* aut stemmatis, præcedentis sanitatis, vitæ generis, prægressorum morborum, adhibitorum medicorum auxiliorum, rationem: nam *non eadem* *singulis* senibus naturalis est firmitas: ob id ad hanc Consultationem *non promiscue* quilibet, velut ad Sacram confugiant anchoram: ideo consilia talia *non ultra* spheram suam extendenda sunt, nequis inde *immortalitatem* aut reditum in præteritam juventutem, quem nonnulli alchymicorum quondam speraverant & audacter promiserant, expectare mallet: quis enim *particulares* regulas in *universalem* usum applicaverit: quare quilibet *suas* explorent & concilient qualitates, an præscripta hæc media salubritatis *ipsis* sint *accommodata*: periti enim medici facile indicare & judicare poterunt, *quibus* Subjectis secundum causas, leges & ordines naturæ *longior* & *vivacior* Senectus promitti queat; iudicium tamen *non de omnibus* valet. Etenim *non in artis* potestate est, indubitato effectu vires *deficientes* & amissas, remediis, magno quidem titulo superbientibus, cordialibus, cephalicis, vitalibus,

bus, animalibus, nervinis, corroborantibus &c. restituere, nec Senectutem jam *frigida* & languescentem tali modo *robustam* atque feram reddere; cum potius homines *debiles* & valetudinarii, *Senectutis* ostium intrantes, *largo* & operoso remediorum *artificialium* usu, in *citraiores* & graviores *morbosas* afflictiones præcipitentur, quam multum subleventur. Nec etiam ullus existimaverit, consilia *medica*, *Senibus* data, *indiscretim* palliativis, aut *moratoris* officii tribuenda, sed *talìa* in *rationali* Medicina ordinata, apta & *efficacia* esse, quæ proxime, solide & *directe* subjectis & causis *individualibus* conveniunt. Attamen negandum non est, quod ceteroquin *debilibus* & valetudinariis Senibus *talìa* præcipiantur consilia & auxilia, quorum efficacia æque *limitata*, parca & abbreviata existit. Quæ posterior tamen tractatio peculiarem requirit deductionem, qua *Medica Senum debilium* tractatio indicanda & commendanda esset. Denique *illi* Senes hisce consiliis medicis iusta relatione respondent, ut *solutavem* inde usum & effectum sperare & impetrare queant, qui ratione officii, rei domesticæ & reliquæ mentis moderatæ ac tractabilis attente & assidue *medicis consiliis obremperant*.

§. V.

In ordine specialis tractationis jam *poriora* Consilia & media indicanda sunt, quæ *viridem* Senectutem prædictis Subjectis *naturali* efficacia conciliare possunt. *Principalis* autem ratio habenda est *Animi*, qui varias ob causas *durus* & *tenax* est, dum talia Subjecta suis *meritis* & *bonis* operibus, diuturnis laboribus, multis observationibus, innumeris conversationibus, compellationibus

nibus & comessationibus, splendidis muneribus, papalibus interdum adorationibus, stirpi, divitiis aliisque temporalibus beneficiis & ornamentis sæpe nimium tribuunt & confidunt, ideoque obstinata philantia & *aurboritatis præjudicio* facile reguntur, quibus etiam *contumaces* mores, austeræ inclinationes, præfracti affectus pathetici multis sanitatis offensionibus ansam præbent, dum inde provocatæ alterationes æque pertinaciter corripunt atque continuant. Sic *ira* intensior in *Senibus* valde *Cerebrum* hujusque membranas & *nervos* afficit, ut propter familiarem harum partium *siccitatem* facile perniciosâ humorum *stasis* & *extravasatio*, ideoque affectus paralytici, hemiplectici, apoplectici, vertiginosi caduci & syncoptico-paralytici, nec non ob *bilis viscidioris* & acrioris largiorem effusionem intra intestina, gravissimi spasmi, tormina atrocissima, pertinacissimæ alvi & urinæ adstrictiones, vomitus contumaces & periculosi, cardialgiæ & anxietates extremæ, pareses & paralyses connexæ oriuntur: nec incogniti nobis sunt casus, ubi ob *iracundiam* vehementem tales senes, plane *Epilepsia*, huic ætati alias *insolita* & *incongrua*, correpti fuerant: quid quod hic *iracundus* affectus in nonnullis *Senibus*, quorum *sanguis viscidior*, crassior & aridior est, *subitam* mortem ob repentinam *Stasim* sanguinis, in *corde* & *Sinibus* cerebri enatam, provocavit: ob id *hic heroicus* affectus animi in *Senibus* omni sollicito studio *virandus* est, ne in iisdem repentinæ, impetuosas, simultaneas & pertinaces causetur corporis alterationes, quæ *civius occidunt*, quam medelam admittunt, dum ob *tenaces* suas qualitates facile & circum auxiliis medicis non obtemperant. Tanto magis autem

&c

& hic & alius affectus *intensor* animi illis Senibus perniciosus & fatalis facile est, qui *non multum*, nec *sape ansea morboſi* invasionibus obnoxii fuerunt, adeoque *consuetudinem* ægrotandi haud possident: interim tamen quoad hanc causam *consuetudini* etiam aliquid tribuendum est, quando talia Subjecta e *junioribus* annis rixis & excaudescentiis *cerebrioribus sine* singulari incommodo dedita fuerant, in quibus talis affectus velut in *alteram* convertitur naturam, ut communi testimonio de iisdem perhibeatur, sie wären alte, zänckische, murrische, unfriedliche, unruhige, nattrichte Menschen, denen Zanck, Streit, processiren ihr Element wäre. Et quamvis communiter quidem Senes *non imperuosi* in actionibus & affectibus suis esse soleant, tamen quosvis extraordinarios motus *perzinaci* continuatione perficiunt, & hac *diuturnitate* corrumpunt & offendunt, quod *juniores vebementia* & impetu perficiunt. Ita præterea *terror* Senibus *extreme* infensus est, quia *subitaneas* in iisdem causatúr omnium facultatum, virium & functionum mutationes & offensiones, qualis *præceps* variatio Sensui & usui Senum valde adversatur, qui actiones suas *comparate tardius* & circumſpectius administrare solent: si vero cum tali *subita* mutatione insuper *conſumo* illa, Senibus ut plurimum familiaris qualitas conjungitur, *subitanei* inde & *morbi* & *funesti* eventus superveniunt. Et quamvis porro Senes magis in ordinario vitæ curriculo, gravitati & austeræ ac serioſe continentiaæ dediti sint, ut propterea protervi, effreni, ridiculi, hilares, jocosii Senes pro repuerascentibus ac lepidis inrerderum veteratoribus habeantur, dum qualitates, Senibus *haud* competentes, possident, tamen inter *viridem* aut *vivacem, prudenti*

denti animi alacritate præditam & *puerilem* Senectutem manifesta occurrit differentia. Non minus *senilis amor* morali æstimatione turpis, libidinosus autem hujus ætatis affectus, medice dijudicando, vitæ & sanitati valde *perniciosus* existit: non *varionibus* hanc assertionem jam probare lubet, quia illa *peculiarem* meretur tractationem, *Venerem Senibus inimicam* demonstrantem: suffecerit hoc loco ad numerosissima exempla provocasse, quæ detrimenta Sanitati & Senectutis celeriore decursum, in Subjectis, cæteroquin animo & corpore robustis *libidinosus* affectus provocaverit. Quotiescunque etiam affectus animi reliqui, alias *grata* occupatione operosi, in Senibus *modum* atque gradum *excedunt*, velut Spes, gaudium, delectatio, desiderium, amor honestus, pudor, &c. illi Senibus, quia animi & corporis *vires superant, insensu* & præjudiciosi sunt: in quibus propterea sollicitè *moderationem* & lenitatem observare debent.

§. VI.

Præterea quoad *talio* negotia, in quibus *animi* facultates admodum *operosæ* sunt, Senectutem *intranse*, exquisitæ *moderationi* studere debent, sive in officiis *publicis* & *privatis*, aut *domesticis*, sive in *opificiis* certis constituti fuerint: in hoc momento *duplici* modo nonnulli tales Senes per *extrema* peccare solent: altero quando e *junioribus* annis *inquieta, distracta*, amplificæ, instabili & operosæ vitæ dediti fuere, eandemque *inquierudinem* & sollicitudinem in *Senio* continuare contendunt, præcipue, si *senilis diffidentia, renacitas*, cura & avaritia animum torquet, tunc in hac ætate prudenter *viribus* suis parcere debent, ne qualicumque suo *senili* robore *abuzantur*,

rum, idque citius nunc *enervent* atque destruant: quare
 senilia talia Subjecta labores animi atque corporis qua-
 dantenus *minuere* eosque comparata *moderatione* exercere
 debent: etenim quando *presentes* animi vires *intensius*
 applicantur, non modo ipse *animi* vigor *debilitatur*, sed
 & functiones, *corporis* conservationi impendendæ, gra-
 vius certiusve *destruuntur*: Quare Senibus *tranquillitas*
 & sedata *animi* qualitas ordinanda est: hinc si Senes *sani*
 & relative *vivaces* & vigorosi observantur, communi elo-
 gio de iisdem prædicatur, sie führen ein geruhiges und still-
 les Leben oder Alter. Quicumque itaque Senecture *viridi*
 frui cupiunt, *animi moderamen*, ordinem, continentiam
 & serenitatem observent: si quicquam enim est, quod
gravam, raram, & pacatam Senectam promittere potest,
 est utique *hæc animi* tranquillitas: quo acceptæ, amœ-
 næ & jucundæ colloctiones, relationes & annunciatio-
 nes spectant, quod illo testimonio probatur, da ir.ard der
 Geist Jacobs lebendig. *Prospera* enim contingentia plus,
 quam selectissimum medicamen Senes *resciunt* & corro-
 borant: ast *excessus* in *bonis* & gratis *animi* affectibus, ob
 comparatam mentis *imbecillitatem* cum salubritate per-
 ferre *nequeunt*: quare exempla constant Senum ob *nimi-
 um gaudium* & hilaritatem *subita morte* extinctorum. Ta-
 le nobis constat testimonium, Senis cæteroquin vege-
 ti, aliquot annis ultra septuagesimum provec̃ti, qui ob
 inopinatum conspectum dilecti filii, a septennali peregrina-
 tione reducis, in gravem incidit lipothymiam; quomo-
 docunque igitur fieri potest Senes *adversos* & *impetuo-
 sos* affectus *paritericos* sollicitè fugiant, in *gravis* autem exa-
 ctam *moderationem* observent. Alter error Senibus val-
 de

de *insensus* est, quando a *juventute assiduis* laboribus *mentis* corporisve dediti, nunc *nimum* iisdem se *subducunt* & *commoda* atque *otiosa* vitæ indulgent, sub qua *pigra quiete* plus tamen *ventri* inserviunt, corpus onerant & ad *faciliorem ægrozationem* disponunt? nam *otia animi* non modo *animo*, sed & *corpori* dant & conciliant vitia: contra vero animi labores *moderari* reliquas vires in *mediocri* firmitate & *exercitatione* conservare adjuvant. Proinde *otia negotia animi* Senes suscipiant, quæ *delectationem* aliquam creant: nam *adversa*, licet probent virum, tamen *humeris Senum onerosa* sunt, sub quibus *facilius succumbunt*, quia *Senes* nihilo *secius* comparate *curiosi* sunt, libenter *novas* relationes audiunt, legunt, aut de illis alios interrogant, natura loquaces existunt, itaque *otia colloquia* & *enarrationes* non parum illos *recreant & reficiunt*: neque etiam illi *mediocribus* cæteroquin mentis occupationibus *nimis diuturna* continuatione inhaerere debent, quia cum *damno* inde alterantur, ut animi & corporis vigor & robur *languescat*: hinc officia animi sub *alterna* tempestiva requie moderate & *iterata* repetitione exercere debent. Quo magis enim mens Senum in *tenacem* & *duram* inclinât qualitatem, eo magis indulgenter & *molliter* tractari volunt: nam quia nunc propius ad *exitum* vitæ suæ accedunt, ideo quoad animi gradus *puerili & infanili* ætati & facultati approxi- mantur: ideo quoad hæc *morales* vires remissius & *lenius* tractari debent, si *corporis integritas* & sanitatis vigor in iisdem aliquandiu adhuc conservari potest atque debet. Neque porro consultum est Senibus perquam *contrariari* & *contradicere*, ne ad *racitam* indignationem, sanitati æque *inimicam*, commoveantur, unde rectius

us illorum judiciis, quantum per conscientiam fieri potest, *cedere* convenit, quia plurimi eorum in *præjudicio Senti* i. e. autoritatis *tenaciter* hærent. Quantumcunque itaque eorum animus in *tranquillitate* conservari potest, in tantum etiam vigor corporis & sanitatis adjuvatur, eminenti documento & confirmatione, *quantum valeat animi dominium & influxus activus, in æconomiam vite naturalis.*

§. VII.

Quam luculenter itaque constat, quod anima suis *essentialibus & universalibus* facultatibus, suis *personalibus moribus*, suis individualibus *inclinacionibus* & suis familiaribus *affectionibus* etiam in *senilium* subjectorum æconomiam *viralem* magnam potestatem habeat, ut nugæ, hanc virtutem negantes, nunquam sobrias & ulla attentione dignas rationes in contrarium afferre & defendere possent, ita porro *naturalium* causarum relatio ad Senes ulteriori disquisitione indaganda & inquirenda erit. Quantum *Aeris* efficacia valeat in *alterando* corpore humano, jam abunde constat, servato modo *respectu habitus*, aut *adsuetudinis* in perferenda multiplici aeris *diversitate*, secundum quem unus homo præ altero plus vel minus hanc tolerare potuit varietatem, quam huc usque frustra in causis pure necessariis *materialibus* inquireremus, ast nondum invenimus, nisi ridiculam, comicam & ænigmaticam confabulationem, loco prudentis demonstrationis, offerre velimus. Vulgatum illud asylum *mutata constitutionis corporis* in hoc momento nervum non penitus exhaurit: ni illud Aristotelicum aliquid valoris habere posset aut deberet, *δὲ πῆρὲν τὸν μανθάνοντα.* Secundum principia enim *physica, mechanica, statica, optica, anatomica* &c. Se-

D

nilia

nilia corpora humoribus *crassioribus* & *minus* putredini obnoxiiis, partibus & organis *solidioribus*, *rigidioribus* & *ficciorebus* instructa, non comparate facile ab aëre hujusve mutationibus & injuriis *alterari* & ostendi deberent, quia *renisus physicus* in iisdem *potentior* est, & illud celebratum æquilibrium nec stricte nec late in Senibus observari potest: interim in historia *facti* omnino *comprobatum* vicissim est, quod ad *aerem* ejusve alterationes Senes admodum *sensibiles* sint, nisi e præcedentibus ætatibus *personalis* illis præsto sit *adsuetudo*. Communiter quidem *calorem* *facilius* perferre possunt, quam juniores homines, quoniam *morus* vitales in iisdem *sedatiores* sunt, hinc *pellicea* vestimenta nunc propensiori nutu admittunt; & si de rustica etiam profapia dependent, caput & truncum corporis ovilla muniunt pelle, ocreas suas, aut calceos vel stramine, vel alio munimento protegunt, & velut animal *Æsopicum*, pelle leonina circumdatum, manduci instar rugosa & austera fronte incedunt. At tamen non pauci etiam decrepitorum Senum *intrinsecam* calefactionem corporis *non indiscriminam* perferunt: *nonnulli* saturatum, crassum, *pinguem* potum cerevisiarum *ægre* perferunt, indeque *molestam*, licet non impetiosam, huic tamen ætati *adversam* sensationem, membra *aggravata*, caput *gravativo* & molesto obtuso sensu afflictum, *turbulentas* noctes, alvum *ficciorem* & urinæ *parciorem* excretionem, quidquod *oppressum* magis pectus, experiuntur: id autem in Senibus observari interdum vacat, quod pro prævia sua *adsuetudine modicum* usum Spiritus ardentis, aut *vini exotici* generosi, imprimis Hungarici *facilius* perferre queant, quod lubrica sua *dulcedine alvum* lenit & *laxat*, oleosa sulphurea sua

sub.

substantia *ventriculorum roborat*, volatili sua consistencia reliqua *excretoria aperit*, *expectorationem* promover & præcipuas excretiones adjuvat. Senectus itaque ob multiplices rationes aeris *temperiem exactius* observare debet, cui præterea *frigus* valde *inensum* est, imprimis dum nunc ob *communem Aetatis* periodum & rationem in *frigiditatem magis* inclinatur: Hæc sensibilis enim refrigeratio Senes *catarrhis capitis & pectoris*, oculorum & aurium doloribus & affectibus, diarrhææ valde enervanti, dysuria, spasms vesicæ urinariæ & diversorum membrorum, colicæ passioni, asthmaticæ oppressioni & adhuc aliis morboris invasionibus subjicit. Ob id etiam communiter Senes *tempestatum mutationes* in corpore diversimode sentiunt, imo præsentiant, & ut plurimum *Calendarium senile vivum* continent. Inde colligimus & suademus, ut homines, *viridem* Senectam optantes, *temperiem* quoad aëris qualitates observent, videlicet non *nimis molli-ter* & indulgenter se gerentes, minime autem *asperioribus* illius affectionibus se committentes, rectius serenitatem, tranquillitatem & temperaturam ejus observantes. Et quoniam imprimis Senibus aër *inquietus & ventosus* inensus est, ideo *talem turbulentam* atmospheræ qualitatem sollicitè fugiant; ni variis præcipue pectoris damnis asthmaticis & catarrhalibus pertinacibus submitti velint, juxta illud die Alten versangen sich leicht in der Luft und Wind, imprimis autem ventum *orientalem & Septentrionalem* ægre perferre possunt, paulo magis vero a meridie ad occidentem transeuntem & inclinantem.

§. VIII.

Senectutem attingentes & *inrantes* porro quoad

D 2

Dia.

Dieta conditionem bonam observent *temperiem*, si longiori & relative firmiori sanitate frui gestiunt: raro etenim ad *viridem* pertingunt Senectam, qui *progressis* aetatibus frequentes in *dieta* commiserant *errores*. Quare *robur ventriculi*, quod adhuc superest, non *juvenis* more *indiscreta* & *liberali* ciborum ingluvie onerent atque *enervent*, sed potius sciant naturam *Senum* paucis aut modica quantitate, attamen bonis esse contentam: *multitudo* enim ciborum multas suggerit *cruditates*, ventriculum onerat & *debilitat*, *asthmas*, stomachales similesve *rufes*, *status* molestos, perturbationes *alvinae* excretionis, videlicet suspectas & angentes *adstrictiones*, enervantes fluxiones & connexa alia incommoda causatur. Ideo *comessationes*, & convivia magna *moderatione* luxuriosi appetitus frequentare & usurpare debent, ut plurimum enim claudicans consequitur nuncius, & exoptatum praecedentem postea *acerbus* excipit: hinc uberrima testantur exempla, quod dignioris & indignioris fortis homines ab ejusmodi epulis & comessationibus graves sibi contraxerint morbos, quid quod *praematuram* accersiverint mortem. Haud itaque appetitui flagranti & *cupido* obtemperent Senes, sed *modico* sint contenti; quae moderatio praecipue in *caenando* observanda est, ne *insomnes* & incommodas sibi creent noctes, quippe quae molestia *Senibus* magis ab hac causa familiaris est atque infensa: *largior* itaque ciborum copia *senile robur* in *ventriculo* valde oneratur, ut aliquandiu moram colligendi labefactatas vires expectare teneantur: nam *senile* corpus *modico* indiget alimento, ideo omne *nimum* vertitur in vitium & vel in *augmentationem cruditarum* & *impuritarum* vergit, vel
in

in sanguinis moleſtam & præjudicioſam accumulationem tranſit, vel in *virium præſentium* jacturam cedit; e quibus præternaturalibus effectibus & conſecutionibus, non niſi manifeſtæ ſanitatæ offenſiones, & morboſæ invaſiones prædici & expectari poſſunt: quare *quorumlibet* ciborum, ſeu eupeptorum, ſeu duriorum *largior* ingeſtio Senibus *inimica*, proptereaſque interdicens eſt: qui contra hanc regulam medicam vivunt & errant, certius varia experientur incommoda e quibus interdum *febres ſtomachales*, aut *anomalæ* intermittentes eſſe ſolent, quæ magis hæc Subjecta affligunt & *enervant*, quam juniora. *Temperantia* itaque in *Diæta Senectutis eſt Panacea* & certum atque probatum Sanitatæ & longævitatæ adminiculum. Deinde etiam ſollicita ratio habenda eſt *Qualitatis*, quoad *victum* obſervandæ: & hæc *mediocritatem* comprehendere debet: *duriores* enim cibi, *robuſtiorum* digeſtionem requirentes, toleratu nunc *graviores* & moleſtiores ſunt, licet *præcedentibus* ætatibus *facilius* perferri potuerint, aut talibus ſubjectis grati & adſueti fuerint: quare GALENUS ait *Lib. 5. de ſanit. tuenda*: *Senibus cavendum eſt ab alimentis durioris concoctionis, cujuſcunque demum nominis & nature.* Quicumque autem *reſiduo* roboꝛe ventriculi *diutius* frui geſtiunt, illi impoſterum *ſimili* victu *parcius* & paulo *infrequentius* uti debent; haud tamen propterea omnis reliquus iſtiusmodi *adſueti* quondam cibi uſus improbari poteſt, modo circa illius aſſumptionem *temperies* obſervetur: nec etiam tales cibi *robuſtiorum* concoctionem poſtulantem, gratitudinem alicui conciliantes, aut appetitum demulcentes in *cenam* referendi ſunt, quoniam in *hac* ætate conſultius *nocturnis* ho-

ris primæ viæ, seu *officina digestionis* & depurationis in libero statu conservari debent, quo *secretoriis* magis functionibus, aut salutaribus *preparationibus* ad substituendas faciles & sufficientes excretiones, *melius* ministerium suum præbere queant. Ne vero natura senilis ob *nimis lenem* & indulgentem tractationem *præmarure effera*, laffa & languida reddatur, ideo interdum *modica* quantitas *ante hoc* magis usitati & adfueri durioris cibi illis subjectis admitti potest, victum vicissim *nimis* colliquatum, *emollitum* & elixarum *constanter* usurpare velle, *æque minus* salubre est, quia vires, in concoctionis negotio impendendas, valde *relaxat*, & tam hanc, quam connexas alias functiones, in primis regionibus administrandas, perquam *emollit* & torpidas reddit, ut non modo denique ventriculus cum reliquo intestinorum tractu *atonia* & laxitate morbifica afficiatur, sed & variæ molestæ *flatulentia*, insolitæ & enervantes laxiores & crebriores alvinæ dejectiones, lienteria, marcor & tandem superveniens marasmus, consequantur. Magis autem Senes utantur cibis *eupeptis* & convenienter coctis, *conf. JOEFSERI manu ductio ad vitam longam P. I. c. 7. p. 48 49.*

§. IX.

Quoad ciborum *selectum* Senes *semperato sapida*, haud vero *valde Salsa*, nec acerba, austera & nimium acida, nec etiam facile *acescentia* liberaliori copia ingerant, quæ *primis regionibus* & *viis urinariis* multa causantur damna; inde enim cardialgiæ, ruffis stomachalis, ructus nidorosi, anxii vomitus, atrox flatulentia, Colica, alvi adstrictio, aut suspectus fluxus, tenesmi, dolores nephritici, diureseos vitia, imprimis dysuria, aut ischuria

fia, tuffis aliquando peſtoralis & ſimilia incommoda oriun-
 tur. Et dum ſenes *dulcia* magis amant, quæ *modico* uſu iſtis
 etiam *proſicua* ſunt, dum *appetitum* comparate excitant &
 roborant, *concoctionem* ſublevant, *alvi* ordinatam &
 facilem excretionem *promouent*, *expectorationem* adju-
 vant, (ita ut nonnulli Senes, antequam ad nocturnum
 ſomnum ſe præparant & accingunt, pauillum *mellis pu-
 rioris* optima cum *euphoria* aſſumere ſoleant,) ita iisdem
 tamen cum *moderatione* uti debent: nam *largior* illorum
 ingeſtio, aut cum *pinguibus* & *acidis* aſſumptio, multis
 etiam *morbosæ* alterationibus facilem anſam præbet: Et
 quoniam ſenilia ſubjecta facile in *pectore* & *ventriculo* in-
 commoda ſentiunt, ita modicus & congruus *dulcium* uſus
urvisque partibus aliqualem ſalubritatem conciliat: Sin au-
 tem cum dulcium ingeſtione ſecus proceſſerint, multa in-
 de etiam ſanitatis offendicula metuenda ſunt, præcipue
 dum adverſam & turbulentam fermentationem, multam
 inquietudinem aliaque in ventriculo & inteſtinis excitant
 incommoda, *acidum* hiſce partibus inimicum augent, quod
 alias *copioſa* ſua geneſi Senibus inſenſum eſſe ſolet. Dum et-
 iam alias *moderatus Lactis* uſus ſub Diætâ Senibus & gratus
 & ſalubris eſt, quoniam non modo pauca quantitate uſurpa-
 tum ſufficiens ſuggerit *alimentum*, ſed & *viribus* allevandis
 & *reſciendis*, nec non ſingulis *excretionibus facilitandis*
 rite uſurpatum conducit, nihilo tamen ſecius cum *acidis* una
 aſſumptum multas cauſatur *vexas*, dum: mox in ventri-
 culo in *caſeoſum* & *aceſcens* abit coagululum & viſcidam cru-
 ditatem generat, inſuper autem *appetitum* proſtrationem,
 ſtatus, torſiones ventriculi & multa alia connexa cauſatur
 damna. Haud tamen ad viridem Senectam acquirendam
 ſolus:

Solus usus & esus gelatinosorum, ut & pullorum gallinaceo-
rum conducit: sicut de Caroli Vri filio, Philippo II. refe-
runt Historici, quod Senectutem oprans & mortem me-
tuens sollicitam observaverit dieteram & in illa ex pullis gal-
linaceis alimenta ut plurimum comederit, dicens; eum
vereri, ne si adolescere sineret Gallos (intellexit autem
gentem & populum Gallorum) ab ipsis devoraretur. Por-
ro præcautionem circa comestionem *frugum leguminofo-
rum* variorum brassicæ, betæ, pastinacæ, rapæ specierum,
similiumque coctilium leguminum observare debent; qua-
lia esculenta senes quidem, velut *cupedia* appetunt, quo-
rum *robur* tamen ventriculi & intestinorum illis perferen-
dis & applicandis non sufficit: ob id bonus ventriculus
extra ordinem in Senibus deprehensus, haud quotidianis
observationibus annumerandus est: recte itaque RIEDLI-
NUS in *Lin. Med. An 3 Junio obs. 21. p. 400.* inquit, *quan-
do quis ultimam ferme Senectutem attingit, haud male con-
cludi potest, quod organis bonis, & ad quascunque actiones
naturales perficiendas aptis sit instructus, alias vix ac ne
vix quidem tot annos complevisset, unde & in talibus Seni-
bus haud raro tantum viscerum robur notabis, quantum
vix in juvene quæres:* id quod author ille singulari ad-
dita relata observatione comprobat: Quicumque autem a
juventute singulari ventriculi *robore* in *Senium* usque in-
structi fuere, illi sane hac firmitate & naturali præstantia
non abusi sunt, sed *providam* illius curam habuerunt, id-
eo *vivacem* illius virtutem conservarunt. Quodsi etiam
quidam sanam & viridem Senectutis continuationem ac-
quirere gestiant, tunc in Diæta multitudinem & *varietatem*
ciborum vitare & magis *simplicitatem* amare, aut uno &
alte-

altero edulio contenti esse debent; nam si multas ollas degustant, *digestionis* ordinem & vigorem *turbant*: nec admodum diu gloria illa durat, quod eorum individuorum ventriculus *qualibet* perferre queat, & multiplicatorum ferculorum ingestioni adfuetus sit. Multum etiam *commodi Senilibus* ventriculis affert usus & esus *jusculorum* & embammarum temperatorum, Cardamomo, Macere, bacc. Laur. & juniper. Sem. carv. cumin. fœnic. apii, anisi præparatorum, quid quod *fructuum dulcium* decoctorum, cum modico Sacchari & Cinnamoni, ut & passulis minoribus mixtorum, quo præter poma & pyra talia, pruna, pruneolæ, caricæ pingues, modica quantitate assumptæ pertinent: ad confortandum ventriculum, primas vias abstergendas & excretiones alvi atque urinæ promovendas, conducit Senibus parca comestio decoctorum malorum coroneorum, cum temperato aromate mixtorum, quo adhuc gelatina cum hisce malis parata spectat: quæ singula quoad Diætam illis conveniunt, qui viridi Senectute frui malunt atque oprant.

§. X.

Quod itaque *viridis* Senectus acquiri nequeat, si *ta-*
lis ratio, qualitas & ordo vivendi *non* observatur, innumera confirmat experientia, id quod etiam suo suffragio comprobat RIEDLINUS *l. c. An. 2. Mzjo obs. 24 p. 244* ubi *Senectutis viridis* exemplum recenset, insuperque testatur, quod *plures juvenes inveniuntur, qui viribus debiles & ita Senes sunt, quam qui tam vegea senectute gaudent, ut juvenes viribus, si non superent, tamen æquent, quales nihilominus, licet rarius, reperiantur*; quam observationem hisce verbis obsignat: *tu qui hæc legis, sic vive ut talem senectu-*

neclutem expectare possis; quamplurimi enim intemperan-
ria sua, id impediverunt & quotidie impediunt. Ob id etiam
 homines Senium *intrantes* moderationem quoad *Motum*
 & *Quietem* observare debent. Minime vero illis *absolu-*
rum otium, & constans *quies* ordinari debet; pessime ita-
 que sibi consulunt illi, qui in *prægressis* annorum periodis
laboriosam vitam egerunt, & *nunc quiesi* se tradere volunt,
 si sub *bono appetitu* & *pleno victu* in sella brachiata & reclina-
 toria ad calefactam fornacem *ortus* indulgent, proinde
 vero ex insolita *augmentatione* sanguinis, hujusve *tardiori*
progressu & concurrente *spissitudine*, ob *insufficientem* ex-
 cretionum *successum* oriente *impuritate* humorum mul-
 tiplices seniles morbi accelerata invasione sibi accersunt: re-
 ctius itaque tales *iniziari* Senes exercitationem corporis
moderatam atque labores *continuent*, habito respectu *vi-*
rium, temporis, ævis aliarumque circumstantiarum, ne vide-
 licet comparato suo robore *abutantur*; pro pristina ita-
 que *adsuerudine* vel ambulando, vel curru vehendo, vel
 equitando, aut ruri aut domi modo convenienter pere-
 grinando, modo domestica negotia tractando corpus ex-
 erceant; & quod jam *gradu* & *diuturnitate* minuendum
 est, id *reperitione* modica suppleatur: nam *remissus*, sed
indies corpus motu exercere Senibus talibus apprime *con-*
ducit. Hinc omnes *longævi nunquam* in otio, semper in
agili vitæ conditione deprehensi sunt. Quodcumque igitur
 Senes, motui corporis *adsuevi*, ab hujus continuatione
desistunt, tunc certo certius *adversa* valetudine confi-
 stari inchoant: multum etiam hisce senibus acceptæ &
 sub temperata aura institutæ *peregrinationes* conducunt,
 imprimis si ex illis *lucrum honorum & bonorum sperant,*
quale

quale medium plus illorum sanitatem erigit & reficit, quam selectissima *Panacea*, aut medicina *vires* gloriose promittens: nam *simplicia* talia adminicula, *animus* & *corpus* simul blande afficientia, magnam sanitati promittunt & offerunt utilitatem. Attamen hæc subiecta *relative magis* quieti, quam motui corporis inhærere possunt & debent, dum juniores diutius hunc motum cum euphoria exercere queunt: quare modo *nimiam* quietem & *longinquiora* otia in hac ætate improbavimus, quæ præter multa, intrinsecus oborientia sanitatis detrimenta, rigorem corporis, ariduram & contracturam artuum, & ominosum caloris naturalis decrementum causantur. Sic etiam motum per *vecturam* & *equitationem* leniori gradu, quamvis iterata repetitione exercere debent, quia concussionibus dorsi, lumborum, femorum & renum ægre perferre possunt, unde alias facile dolores aliasque harum partium afflictiones patiuntur, quoniam per ordinem ætatis hæc subiecta in cruciatus lumborum, dolores coxendicum, affectus nephriticos ac ischiaticos & diureseos alterationes admodum inclinant: ad diversos etiam motuum talium corporis localium gradus valde *sensibiles* sunt, quilibet senes: quare facile tales dolores in dorso experiuntur, si vel paulo intensiori gradu labores exercent, hinc conqueruntur, sie hätten sich wehe oder verdriess gethan, den Lenden- oder Nieren-Stein rege gemacht: & quoniam interdum ischuria & dysuria vexantur, quæ tali auctiori commotione corporis excitantur, aut accelerantur, ideo quoad motuum exercitium *moderamini* studere debent. Et hoc consilium medicum etiam referendum est, ad *Loquelam* & *Sermocinationem*, quæ peculiaris species

E 2

exer-

exercitationis animi atque corporis est, uti amplius hoc probavit & explicavit D. D. PRÆSES in *Disp. de Loquelæ usu Medico*. Quare *temperatus* & iteratus Loquelæ usus Senibus perquam utilis, *nimius* contra, immodicus, excessivus & valde diurnus iisdem *inensus* est, id quod omnes illi satis sæpe experiuntur, qui in Judiciis, Ecclesiis, superioribus & inferioribus scholis, Comitibus, legationibus, aliisque cæteribus hac in ætate sermones suos & potentia & duratione protrahunt.

§. XI.

Proxime in ordine, Medicorum Scholæ usitato, dispiciemus quale moderamen Senes, *sarum, vegetam* & longam vitam optantes quoad *Somni* & *Vigiliarum* usum & exercitium observare debeant; quod uterque status sub vario usu vitam & mortem, Salutem & interitum promovere queat, uberrimis testimoniis a medicis comprobatum est. Senectutis ostia itaque intrantes non penitus *indulgenter* se tractare debent; ideo *multum* aut *nimum* Somno incumbere velle valde Senibus *inensum* est, quia *vires* magis labefactat, animum magis in hac ætate *torpidum* reddit, *cerebrum* nimis humoribus *pituitosis* opplet & onerat, *catarrhos* invitat, excretionum ordinem & *sufficienciam* turbat, *impuritates* in corpore accumulatur, *stagnationes* humorum invitat, & ad affectus *apoplecticos* magis disponit: qua de causa Senes quidem *sufficienter*, si possunt, Somnum capere debent, quia hac ætate *aliquale* animi & corporis *decrementum* sentiunt, ut propterea Somno *convenienti* viribus suis *subvenire* debeant: ob id communi suffragio, infantibus & *Senibus* paulo *longior* conceditur Somnus, qui tamen in *vegetis* subjectis non in *viria*.

tis Senes cum infantibus commune quid habent, dum *inordinate* Somnum capientes, aut *diutius* vigilantes, vel *ægre* obdormiscunt, vel *turbulenter* acquiescunt; vel a proximo somno parum roborantur, sie werden überwacht: id quod cum *majoribus* molestiis & incommodis accidit, si *cæna larga* & diffusa se opplerunt, wann sie von abendlichen und nächtlichen Schmausereyen zurück kommen. Et quemadmodum *juniores* ab *inopportuno turbulento* & inordinato somno multa variaque sanitatis offendicula experiuntur, ira tanto *magis* hoc in *senibus* contingit, qui propterea *serius besternam* ataxiam diætericam, aut prolongatos atque auctos animi & corporis labores accusant, seriusve deplorant, ab hoc enim inordinato Somni exercitio mentis & corporis facultates turbantur: inde etiam in nonnullis subiectis *peculiares* tragici eventus derivari possunt, ut ob gravem *errorem*, quoad *Somnum* commissum, aut *apoplecticis*, aut *suffocativis* affectibus obruantur & præcipitentur, imprimis si *mediocris* error *diætericus* concurrat & præcedens propensio & *dispositio* ad *tales* affectus in certis *individuis* præsto fuit. Inde etiam liquet, quod *multæ* vigiliæ valde *noxia* sint Senibus, quæ cæteris quoniam *sanos* & robustos homines cito & graviter *labefactare* solent: hinc in *senili* ætate *nocturnæ* lucubrationes & operationes cum longiori pervigilio sollicitè *fugiendæ*, tanto magis si cum *intensiori* virium *mentis* atque *corporis* applicatione exercentur.

§. XII.

Plurimum porro *senili* Sanitati *conferre*, si *ordinaria*, & *quædam* extraordinariæ *salubres* Excretiones *rite* continuant, quæ dum *hoc* ætate aut *facile deficere*, aut ab *ordine*

ordine defletere inchoant, ita quovis congruo studio *promovenda* sunt: ob id excretio *peripherica* per moderatam & constantem transpirationem insensibilem confervari, allevari & adjuvari debet: id optime & *naturali* ordini admodum congrue fieri potest, si *diaterica* adminicula adhibentur, præcipue alimenta *liquida*, juscula lenientia, modice stomachica & resolventia, e radicibus esculentis cichor. petroselini, scorzonæræ esculentæ, apii dulc. f. Selini, herb. salv. rutæ, thym. menth. & reliquis lenientib. supra commendatis; sem. iisd. cum bacc. lauri, junip. modico ZZ. præterea alia juscula *simplicia* avenacea, hordeacea, farinacea calide comedenda, quæ *humectante*, leniente & calefaciente effectu utilia sunt: huc etiam conducunt *lacticia modice* & calide ingerenda, aliaque dilutiora, decocta, *matutinis* imprimis horis cum miriori *regimine* sorbillanda: nonnullis interdum *frictio dorsi, lumborum & femorum* cum linteis mediocriter calefactis ad fornacem calidam proficit: aliquibus nonnunquam *pediluvia* conveniunt, quæ singula præsidia & media, *cutem emolliendo*, poros *aperiendo*, sanguinis *auctiorem* motum provocando, *largiorem* humorum ingressum in *superficiem* corporis invitando, *spissiore* eorum consistentiam *resolvendo* & diluendo, vias, canales, poros & fibras emolliendo & relaxando, *æqualem* humorum distributionem promovendo, transpirationem auctiorem & *congruam sudationem* alliciunt & provocant, imprimis dum *Semilium* subjeetorum *cutis* rigidior & aridior nec non humorum massa spissior redditur. Præter hæc auxilia eandem excretionem cutaneam & necessariam transpirationem promovent *moderati motus* corporis atque congrui labo-

labores, qui singulis reliquis *salutaribus* excretionibus *facilitandis* perquam conducunt: de qua consideratione medica speciali instituto egit D. D. PRÆSES de *Sudoris ambulatorii salubritate & insalubritate*. Deinde etiam maxime refert & *sanitati Senili* conducit, ut alvina excretio constans atque sufficiens sit, maneatque, quæ rectius ordinariis, domesticis & diætericis mediis sublevanda erit, quo magis alimenta liquida, mollia, humida, mediocriter dulcia, remissius salina conferunt, his sociandæ sunt substantiæ emollientes, temperatæ pingues, oleosæ diætericæ, ut & media passulata, prunata, poma & pyra dulcia &c. imprimis *modicum dulcium* aut saccharatorum esculentorum usus Senibus admodum confert: huc spectant *gelatina* cum passulis & rosocæis additamentis paratæ: nec lacticiniorum, *mellitorumque* providus usus improbandus est: haud vero consultum est Senilia subiecta quoad *alvi* promotionum *sæpe* aut *sollicite artificialibus* s. pilulis, s. mannatis, s. aliis tractare & adigere, quia multa inde incommoda sibi accersunt; quæ prolixius recensere haud instituti præsentis fert ratio: certius, securius & efficacius autem *hæc* excretio lenioribus *diætericis*, alimenti & medicamenti vices tenentibus, promoveri potest. Subinde autem ad hanc evacuationem, pharmaceuticâ opè provocandam, ægre perferunt Senilia subiecta, mannata, tamarindinata, cassiata nec etiam cruda aloetica, larga helleborina, omnium minime *potentiora* purgantia: nec etiam rhabarbarum pulverisatum admodum illis confert, quia *bile non* abundant, *spissas* magis & *acescentes* cruditates in ventriculo & intestinis gerunt, organa *excretoria sicciora* & strictiora habent, & cetera.

cæteroquin a rhabarbaro in substantia adhibito, post imperatam aliqualem alvi liberationem pertinaciorum ejus adstrictionem & retentionem experiuntur: quod si vero pharmaceutica auxilia hisce subjectis ordinare causæ postulerint, tunc pilulas modica quantitate Stahlianas, syr. ros. solut. de Cichor. c. rhabarb. Passul. Laxatin. passul. & pruna laxativa, fol. Sennæ c. passul. aut prunis addito aromate, aut alio carminativo decocta ordinamus. Cæterum etiam potus sufficiens non valde crassus & saturatus, nec nimis aquosus, sed temperatus ad humectandam & leniendam alvum convenit: quo etiam decoctum dilutius Coffee cum lacte & quodam aromate sufficienter dulcificatum pertinet: nec minori efficacia mellita, saccharina, vina dulcia varia præparatione atque enchiresi domestica & culinari ordinata eandem virtutem placide alvum admonentem & facilitantem habent.

§. XIII.

Præter hæc evacuationes ulterius in senili ætate *urina facilis* & sufficiens successus promovendus, tanto magis quia *hæc* ætate multa *incommoda* hanc excretionem affligunt, ut spasmi vesicæ urinariæ, ardor urinae, ischuria, imprimis dysuria multos cruciatus causentur; id quod tanto magis in subjectis *plethoricis*, calidi temperamenti, animo & corpore adhuc respective agilibus, effectibus & illecebris aut plane exercitiis *iracundis* & *libidinosis* deditis, diætæ *salsæ*, *aromaticæ* & intensius *sapidæ* aut *generosæ* atque vinosæ valde additis expectandum est: quam ob causam diætæ *liquida temperata*, prædictis jusculis herbaceis cum sem. carv. cumin. dauci, petrosel. apii, aneth. anif. fœnic. cardamom. bacc. junip. decoctis, ut & præ-

parationibus culinaribus passulatis, prunis decoctis, similibus fructibus dulcibus coctis, esculentis cichoraceis, petroselinis, juniperinis, selinis, nec non gelatinosis domesticis, decoctis hordeaceis, avenaceis, lacticiis, farinaceis, oryza cocta, decoctis & gelatina e. C. C. & ebore raspatis, aut aliis decoctis & infusis domesticis aquosis dilutioribus, ad invitandam, facilitandam & excitandam diuresin perquam conducunt: *Concentrata* diuretica, spiritiosa salina alcalina, volatilia, & talia Succinata, juniperina, therebinthinata, anisata, acria, destillata, oleosa hæc subjecta ægre perferunt; nec etiam *cruda acida*, austera, acerba esculenta & potulenta, ut & *vina juniora*, crudiora, sulphurata, vappida, valde acida, aut cerevisia admodum dulcis, mucida, recens, parum defæcata, aut spissa, nimis saturata, valde adulta, acescens quam duriusculam hærtlich nominant, illis subjectis conducunt, quia hanc urinæ excretionem graviter turbant: Quod si itaque diuresis incommoda senserint, prædicta diætetica magis, quam operose arte facta aut pharmaceutica usurpent: quo etiam topica lenientia, & seure sedantia conferunt, quæ in forma cataplasmatum cum lacte decocta aut vesicarum lacte calido vel decocto emolliente impletarum ad lumborum & pectinis regionem applicari possunt, velut e radd. malv. alth. lil. alb. liquirit. ir. flor. herb. mellif. malv. parietar. mercur. salv. menth. fl. alth. lil. alb. sambuc. aneth. verbas. chamom. vulg. melil. sem. fenic. bacc. juniper. croc. orient. &c. parandi. Si vero quidam Senes præcedentibus ætatibus, liberalius sudarunt, nunc autem ob corpus Senile rigidum parcius sudant, tunc diuresis paulo largius succedit, quæ non turbanda, sed iusculis modice roborantibus sublevanda. *Pectoris* subinde ha-

ben-

benda erit ratio, ne *dehira* illius excretio offendatur, *supprimatur*, aut pervertatur: quare *frigidam* auram, asperum & frigidum *ventum*, frigida *ingesta*, & quæcunque *acido-austera* adstrictione *fauces* molestant, sollicite fugienda sunt: rectius *mitius calida* liquida assumant, sicut supra commendatus *vespertinus mellis* usus pectus leniter, secure & efficaciter repurgat, quod etiam *temperata dulcia diæterica* & ipsum *vinum dulce*, modica quantitate usurpata, conveniunt: huc pariter butyri, cum ruta & salvia combinati, comestio diæterica quadrat: non exclusis infusis aquosis herb. veronic. salv. russilag. rad. liquir. ir. flor. enul. cum caric. pingu. & tantillo croci orient. instruendis & modico sacchari candi cicurandis. *Capitis* purgatio per emunctorium *narium* promoveatur, infuso aquoso calido herb. major. cum. sem. nigellæ, parcius cum squamula aut linteolo intra nares attrahendo, vel spir. Sal. ammoniac. cum pauxillo balsami oleosi mixto pro odore adhibendo; remotis pulveribus potentius errhinis & parmicis: huc etiam illis, qui de *frigidiusculo* capite & cerebro conqueruntur ac *fixis catarrhalibus* stagnationibus vexantur, *sacculi nervini* pro capite conveniunt, e rad. angel. caryophyll. ir. flor. galang. valerian. herb. serpill. betonic. rorismar. abrotan. matricar. puleg. menth. &c. flor. lavend. paralyf. sem. anif. croc. orient. camph. thur. mastich. G. elem. benz. L. aloes, Sassafr. rhod. &c. conficiendi. Quod autem individuales *consuetudines*, Senibus familiares, respicit, tunc illæ *agevrime averri* possunt, quia jam confenuerunt: ob id si malæ & præjudiciosæ fuerint, indulgentius & *remissus* interdum *cobibendæ*, non vero *semel & semel* supprimendæ sunt, servata & subjuncta il-

la præcautione, ut tempestive & congrue mala inde metuenda præoccupentur & declinentur: nam in hac ætate consuetudines etiam *consenuerunt* & *firmæ*: habent radices, ideo *dupla* qualitate *immorigeræ*, morosæ & pertinaces sunt, quæ propterea *indulgentius* tractandæ & magis *remotive*, quam positive & directe *mitigandæ*, ne vide licet talia *offendicula* & irritamenta admittantur, quæ illas *allicere* & exacerbare possunt, unde rectius lenientibus, *temperantibus* & selectis sedantibus tractari debent, si pericula minantur.

§. XIV.

Ultimo denique loco paucis adhuc *selectas* quasdam observationes, præcedentibus annectere placet: Quid itaque judicandum erit de *usu & utilitate vini* in *Senectute*? vulgo constat, quod Senes avide haustulum vini appetant, unde refectionem *eine Lab- und Stärkung* sperant: sed merito quæritur, an ipsis etiam conducatur: commune quidem & antiquitus receptum est assertum, quod *vinum sit Lac Senum*, sicut LENTILIUS in *Ereodromo Med. Pract. p. 118.* inquit: *Vinum Lac Senum, Puerorum Venenum*: Quamvis quidem *confortantem* virtutem in *senibus*, *haud* tamen ullibi *alimentosam* vim habeat, tamen hæc commendatio *circumspecte* assumenda & imitanda est. VALLESIVS de *Sacr. Philof. c. 29.* huic dieterio *haud* assensum præbet: quare cum limitatione & *discretionem* illa commendatio accipienda est: *recentia*, cruda, sulphurata, acida, austera, gravia, *harte, rohe, junge, schwehre Weine*, omnibus *Senibus infensa* sunt, proinde etiam *Germanica ocida* Vina, velur Rhenanum, Mosellanum, Franconicum, imo quædam Gallica harum qualitarum, *Senibus parum*

parum conferunt, quæ ventriculum *nimia* aciditate, qua *alias* hac in ætate *incommodè* afficitur, molestat; quare nonnulli medici *bene* ordinant, ut tales Senes, quibus *facile infensa aciditas* in ventriculo generatur & accumulatur, tale vinum *adulrum* acidæ qualitatæ sufficienti *aque* copia dilutum & *temperatum* usurpent, quod hac miscela *correctum*, ventriculum *roborat*, *concoctionem* allevat, *se* & *excretionem* adjuvat aliasque utilitates provocat. Alias autem inter vina Germanica genuinum *adulrum Mosellanum*, aut *Neccerantum præ aliis* hac in ætate confert: dum *acida* vina *pure* ingesta, *morbificam* aciditatem in ventriculo *augent*, *concoctionem turbant*, *vultus* molestos nidorosos & asthmata stomachalia causantur, alvi adstrictionem, urinæ varia vitia, & multa alia incommoda generant: quare AVICENNA dixit: quod *vinum dulce sit Lac Senum*: sed neque huic exoticæ, peregrinæ, aut arabicæ commendationi nostris in oris adeo promiscua fides tribuenda, nam quod valet de *vino arabico* in gente *arabum*, id non valet de vino tali aut arabico, aut exotico alio in provinciis *Germanorum*: ideo etiam *parcius dulci* vino Senes *nostrarum* regionum uti debent: imprimis autem provide explorandum est, an talia subjecta ad generandam & colligendam *multam aciditatem* in ventriculo valde *prona* sint, cum nec dulce, nec acidum vinum *facile* aut promiscue convenit: quamvis etiam aut natura dulcia, aut alia ope dulcificata vina Senibus *alvum apertam* servant, tamen pro varietate aliorum ingestorum cibarium facile aut valde *fermentanzium* modo molesta *ruffis stomachalis*, modo *asthma* stomachicum, modo cardialgia, vomitus, colica, alii fluxus, & varia urinæ vitia inde excitantur: quam

ob rem Senes vino non nisi *medica* relatione & destinatione uti debent.

§. XV.

Deinde alia observatio paululum concilianda & explicanda venit, quam circumspicte videlicet Senes tractandi sint, si *hæmorrhoidalibus* moribus & fluxibus obnoxii sunt, sub hac qualitate *accurata & temperata* Diæta, *moderatus* corporis motus, & idonea media, *alvi* excretionem promoventia, perquam conducunt. Diæta ita fit comparata, ut *superius* indicavimus, quæ concoctionem *allevat*, non aggravat, *cruditates & flatus* arcer, excretionem alvi & urinæ faciliat. Motus corporis aut ambulando, aut vehendo, aut equitando lenius exerceatur, evitata videlicet *nimia sanguinis* commotione, corporis *exæstuatione & virium* dilapidatione. Alvum promoventia magis *culina*, quam pharmacia suggerat, & *talìa* quidem, quæ superius commendata prostant: e pharmaceuticis pilulæ Stahlianæ, circumspicte ordinatione, passulata, prunata, & singulari circumspicte mannata cum cremore tartari & temperato carminativo mixta adhibeantur, quo etiam rhabarbarina *in nonnullis*, ast non indiscreto usu, spectant, sed neutiquam tosta: quamvis in *multis* perita & *judiciofa circumspicte* cum *mannatis* observanda sit. Non pauci ante portas Senectutis, & quando hæc intraverant, variis molestiis viarum *urinariarum*, præcipue spafficis, & ardentibus vexantur, quæ communiter deficientem aut reventum urinæ successum comprehendunt; cui afflictioni *magis diætericis lenientibus*, emollientibus, oleosis, temperatis pinguibus, quam positivis & fortioribus diureticis subveniendum, quo pariter temperata lacticia & gelatinosa
spe.

spectant: calida ingesta huc imprimis conferunt, omnia
 frigida & refrigerantia sollicitè sunt vitanda, sicut ante mo-
 nitum fuit: Et hæc singula præcipua sunt adminicula, qui-
 bus divina bonitate dirigente *viridis* Senectus in *variis* in-
 dividuis promoveri & acquiri potest, quorum ope atque
convenienti usu facilius & certius expectata & exoptata sa-
 lubritas naturalis adjuvari potest, quam si fallacia talia ex-
 perimenta, ad *Paracelsi* persuasionem Senectus retrahi,
 aut juvenili ætati restitui, inque hanc reduci valeat, ad-
 hibentur, de qua irrita promissione præter VALLESIIUM,
 PERAMATUM, FREYTAG, FRANCIUM, PANSAM, CAR-
 DANUM & LOTTICHIIUM, qui de eadem egerunt illam-
 que refutarunt, *vid. REJES. Comp. Elys. juc. quest. 26.*
BRAVO de dogmat. Medic. præstantia Sect. 1. vesol. 13 p. 39. sq.
 sub tali sobrio rerum naturalium usu expectanda & pro-
 mittenda erit, *viridis & venerabilis* ætas senilis, quæ ge-
 nuinis meritis rectius, quam rugis & canis se probat, ut
 AMBROSIIUS eloquitur: *Vere Senectus illa venerabilis, quæ*
non canis, sed meritis albescit. Sed satis nunc de hoc argu-
 mento actum, ne limites instituti nostri transgrediamur.
 Quoniam præsens nostra tractatio senuit, limitesque sui
 progressus latius extendit. Quoniam vero juxta proverbium
 nil facilius senescit, quam gratia, ideo clausulam huic
 tractationi imponimus, cum gratiarum actione Deum-
 que rogamus, ut præsentem laborem sua gratia comite-
 tur, efficiatque ut is omnibus ingenuis Senibus
 salutarem indicet & promoveat usum,
 effectum atque

F I N E M.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the page, possibly a title or page number.

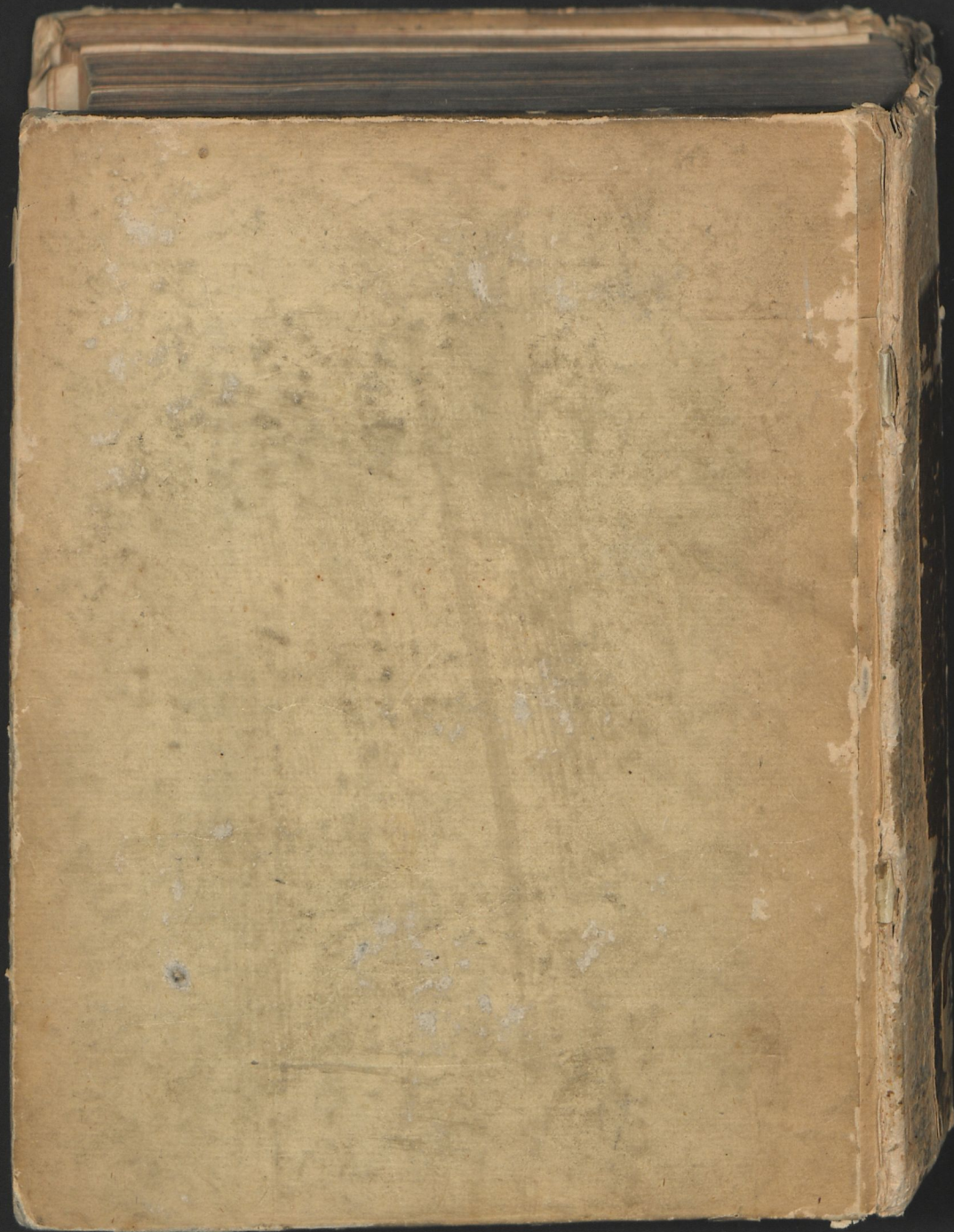
2te 156. d. 2.

ULB Halle 3
001 876 392

TA=00L
(5A-2A folio)

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE

SENECTUTE VIRIDI,

Wie man ein lebhaft und gesundes Alter erlangen
und erhalten könne,

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gravis Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E,

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. PORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DO-
CTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS

ANNO MDCCXXII. D. NOVEMBR.

Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi subjicies

AUCTOR RESPONDENS

GOTTLOB FRIDERICUS KREBS,
JOESTADT. MISNICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.